

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

סימן כד

אותו גם במנחה ובזה נסתפקתי, אם קריאת התורה במנחה הוא משום תענית אלא דבשאר תענית קוראים ויחל וכיום הכפורים קוראים בפרשת עריות ואם כן אינו מתענה אינו יכול לעלות, או דגם קריאה זו מחמת קדושת היום, לקראות גם במנחה כמו בשבת ויכול גם אינו מתענה לעלות וצ"ע לדינא^א. >[כיום הכפורים שחל בשבת כודאי עולה קריאת התורה במנחה]

נסתפקתי ועובדא הוי, כמי שהיה מוטל על ערס דוי בסכנת מות, והרופא צוה לו לאכול כיום הכפורים, והוי מתפללים כחדרו וקראו אותו לתורה ולא נסתפקתי כזה וצויתיו לעלות, כי בפשוטו הקריאה כיום הכפורים מחמת קדושת היום, כמו בשאר יו"ט ושבת וא"כ גם מי שאינו מתענה יכול לעלות^ב, ואך היו רוצים לקרות

סימן כה

לידידי הרב רבי גמליאל בק"ק שאנלאנק

תתמ"ב) שכתב דפרשת סוטה דנאמרת בכל לשון היינו חוץ מהשם שצריך לומר כלשון הקודש דהא בעינן שם המיוחד עיי"ש, משמע דוקא היכי דבעינן שם המיוחד, כזה לא מהני אלא כלשון הקודש אבל בשאר שבעות דכנוייין סגי אפשר גם כן כלשון לעז.

ומכל מקום אין מזה סתירה לדברי הש"ך הנ"ל, די"ל דאף דהוי שבועה בשם מכל מקום מותר למחקו, די"ל דשם כלשון לעז הוי כמו כינויים דמותר למחקו חוץ מאותן שבעה המפורשות פרק ד' דשבועות ומכל מקום הנשבע בהן הוי שבועה כדקתני במתניתין ובכל הכינויים, הכי נמי יש לומר דשם כלשון לעז מותר למחקו ומכל מקום הוי שבועה בשם.

וכיוצא כזה כתבו הריטב"א והר"ן הובא בכסף משנה (סוף פ"ו מהל' יסודי התורה ה"ט) דמלך ומלכים האמורים בדניאל וכן שלמה האמור בשיר השירים דאמרינן דהוי קודש היינו לענין זה דהנשבע בהם הוי נשבע בשם, אבל מכל מקום מותר למחקו.

וכן מצאתי בתשב"ץ (ח"א ס' כ') וזה לשונו האזכרות מתורגמות מותר למחקו לפי שאין איסור למחוק אלא

מה דרצה מעכ"ת לחדש לדינא כמי שנסתפק אם בירך אם לא דקיי"ל בשו"ע (סי' ר"ט ס"ג) דאינו מברך לא בתחילה ולא בסוף חוץ מברכת המזון שהוא מן התורה דמכל מקום גם בשאר ברכות יחזור ויברך כלשון לעז למ"ש הש"ך יו"ד (סי' קע"ט ס"ק יא) דשם כלשון חול אינו שם ומותר למוחקו ולמה דקיי"ל דאפילו ברכת המזון נאמרה בכל לשון, כדאיתא בשו"ע (סי' קפ"ה ס"א) אם כן גם בספק יברך בלעז דאין בו חשש ברכה לבטלה ואינו עובר משום לא תשא.

אין דבריו מכוונים להלכה כלל וכלל דמה דפשיטא למעכ"ת דשם כלשון לעז אינו עובר משום לא תשא, אינו כן, דהא הרמב"ם (פ"כ ה"כ מהל' שבועות) כתב וזה לשונו אחד הנשבע או שהשביע בשם המיוחד או באחד מן הכנוייין כגון שנשבע בשמו חנון וכו' וכיוצא בהם בכל לשון הרי זה שבועה גמורה עיי"ש, ומבואר דכך הדין בכל השבועות הן שבועות בטוי שאזהרתיה מולא תשבעו בשמי לשקר הן כשבועות שוא דאזהרתיה מלא תשא, הרי להדיא דאף דמזכיר השם בלעז הוי גם כן בכלל לא תשא, וכן משמע בתשובת הרשב"א (סי'

צפ. במרחשת (ח"א סי' יד אות ד) כתב, שדבריו הם בחולה שאוכל מיד כל שיעור ככותבת, או יותר בכדי שיעור אכילת פרס, שאו חשוב אינו מתענה, אבל בסתם חולה שמאכילין אותו פחות פחות מכשיעור חשוב מתענה, כיון שאינו אוכל כשיעור ליישב דעתו, ועולה לתורה גם במנחה, וכן נהג הוא עצמו. ק. מקור דין זה שמי שאינו מתענה לא יעלה לתורה הוא בב"י (סי' תקסו) בשם מהרי"ק (שרש ט) שכהן שאינו מתענה לא יעלה לתורה בתענית בה"ב שאחר פסח. אך בשו"ת חתם סופר (ארי"ה סי' קנו) כתב, שדין זה הוא רק בשני וחמישי שמי שאינו מתענה אינו חשוב אצלו יום תענית, אבל בתשעה באב שהוא יום שנתחייב בקריאת התורה אף מי שאינו מתענה בו לא יצא מחיוב זה. ועוד אפילו מי שאינו מתענה נהג איסור ברחיצה ושאר דברים. אך באחרונים כתבו שבשו"ע (סי' תקסו ס"ו) פסק שגם בתענית ציבור במנחה מי שאינו מתענה לא יענה, וכ"כ במשנ"ב (שם ס"ק יט). קא. בשו"ת מרחשת (ח"א סי' יד) כתב שספיקו של רבינו תלוי במח' השו"ע והרמ"א (בארי"ה סי' תרכ"ב), שלדעת השו"ע קריאת התורה במנחה משום קדושת היום ואף מי שאינו מתענה עולה, אך לדעת הרמ"א הוא משום התענית ומי שאינו מתענה אינו עולה. ולדידן שנוהגים כרמ"א שקריאת התורה במנחה היא משום תענית אינו עולה. והוסיף שם בשם הגר"א, שאף קריאת התורה היא משום התענית ולא רק ההפטרות ומי שאינו מתענה אינו עולה לא לכהן ולא ללוי. קב. במרחשת שם הוסיף, שגם לדעת הגר"א כיום הכפורים שחל להיות בשבת שאו קורין במנחה בכל השנה והקריאה במנחה בשבת היא משום קדושת היום, כזה יהיה הדין דכהן ולוי אף שאינם מתענים עולים, אבל שלישי שמפטיר בנביא לא יוכל לעלות מי שאינו מתענה, משום שאין הפטרה בשבת במנחה, והפטרה כיום

בתורה. וכהיום חזינן דהמתרגם שתרגם מן התורה ש"מ דמותר לכתוב התורה בתרגום משא"כ בברכות ג"ל:

גמ' שכר כולם ס"ד דבעל כרחך אחד צריך לגלול ויקבל שכר כולם ואלו כולם לריק יגעו:

ואר"ש אר"י מנין שמשתמשין בב"ק וכו' יש שייכות לכאן דמיירי מכבוד התורה. גדול כבודה שאינה משגחת בב"ק דקיי"ל כר"י לא בשמים הוא. וסד"א דבן תורה לא ישתמש כלל בב"ק קמ"ל:

אלא אמר אב"י נקבר ערום בלא אותה מצוה ולפי"ז למה אמר לשון כזה. ונ"ל דכל מה שעושה לכבוד התורה יאיר לו ביותר החלוקא דרבנן לעוה"ב דר"י קרא למאני "מכבדותא אבל אם עושה איזה מעשה לכבוד התורה ואוחזה ערום לא יועיל זה הכבוד לו לחלוקא דרבנן הבן הדבר:

"מוטב תגלל המטפחת וכו' ג"ל דאדלעיל קאי הגם שאם יגלל הס"ת תוך המטפחת ביותר יוכל ליוהר שלא יגע בס"ת משא"כ כשיגלל המטפחת עכ"ז מוטב תגלל המטפחת וכו' ג"ל:

רש"י בד"ה וידבר משה וכו' מלמד שהי' מדבר עמהן ה' כל מועד ומועד בזמנן להודיע חוקי האלהים ותורותיו וקבלו וקיימו שכר המצוות עליהם ועל בניהם בזה ובבא עכ"ל כל הרואה משתומם על אריכות דבריו. וגם אומרו דברים בלתי מובנים לחלושי הראות. כי איך שייך קיום וקבלה על שכר המצות והנה אדברה וירווח לי. והנה במשנתנו יצדקו הדברים אומרו שנא' וידבר משה את מועדי וכו' מצותן שיהי' קודין כ"א וא' בזמנו. פירוש הדברים דהפסוק הזה מיותר אבל משמיענו דמצוותן מן התורה כך הוא שיהיו קודין וכו' בזמנו. אבל הברייתא הגישנית ע"ז אינה מובנת אומרה משה "תיקן" להם לישראל שיהיו שואלין ודורשינן וכו' משמע שהוא רק תקנה ולא מן התורה והרי הוא מן התורה מהפסוק וידבר

פירושו שוגג דוכי ס"ד דאברהם שעל השגגות ח"ו יעשה להם כדור וכו'. רק שלא רצה להזכיר עליהם לשון "עון ע"כ אמר חוטאים. וגם להיות דישראל כל עונותם הוא במקרה ואינם בעצם כמו בגוים א"כ כל עונותם הם רק כשוגג וכבר נכתב זה אצלנו באריכות בכמה מקומות: **כבר תקנתי וכו' ומתחל אני את כל עונותיהם נשמע מזה דהגם דהקרבן אינו בא רק על השוגג קריאת הפרשה מועיל לכפרת המזיד ג"כ.** ע"ב אם בא האדם ח"ו לידי עבירה במזיד יאמר פ' הקרבנות עם התשובה הראויה וכתבנו במ"א דאפשר לומר דמחוייבין לזה לומר פ' הקרבנות כסדר שהם מסודרין בתורה. וזה נראה מלשון הגמ' כבר תקנתי להם "סדר הקרבנות וכו' ולפי"ז אודא לה קושיות המג"א על הש"ע שהקשה שמהראוי לומר חטאת קודם עולה כי באמירה עיקר המעלה לאומרים כסדר שהם מסודרים בתורה:

תוס' בד"ה משה מעצמו וכו' ואין מחלקין מטות ומסעי וכו' עיין בספרינו "אגרא דפרקא טעם נעים:

בגמ' תניא רשב"א אומר אם יאמרו לך זקנים וכו'. יש שייכות למאמר הראשון שלא לומר אדרבא מהראוי שלא לקרות הקללות קודם ר"ה יום הדין שלא לעורר הדין. יש שייכות שפיר לשמוע לעצת עזרא אם יאמרו לך זקנים וכו' שסתירת זקנים בנין:

דף לב ע"א רש"י בד"ה איכא למיטעי "ואומר תרגום כתוב בתורה ואתו למיכתב וכו' תיבת "ואומר אינו מדוקדק וגם הוא מיותר לגמרי: ובר"ה אבל ברכות הכל יודעין וכו' לא ידעתי למה יודעין זה יותר מזה ונ"ל דה"ק להיות הדבר באמת שנכתב תיבות תרגום בתורה כגון יג"ר "שהדו"ת יטעו בזה שמותר לכתוב כל התורה "בתרגום משא"כ הברכו' הכל יודעין וכו' וז"ש "ואומר תרגום כתוב וכו' רצ"ל שיחזק הסובר סברתו ואמר הנה תרגום כתוב באמת

פרשת דברים

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב (א א).

אומר ומשה כותב, הרי אמר הקב"ה למשה לכתוב את כל דברי הביאור אשר הואיל משה באר את התורה הזאת יעו"ש. והוא מאי דכתיב כאן: "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל", דכך נכתב מפי הגבורה דאלה הם הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. ונמצא דהכל הוא מפי הגבורה.

ואפשר דזו הכונה בד' הרמב"ן בריש הפרשה וז"ל: "ואמר עוד כי הואיל משה באר את התורה, וזה רמז במצות שנאמרו כבר שיחזור אותם לבאר אותם ולחדש בהם דברים, וטעם הואיל משה, שרצה לבאר להם את התורה, והזכיר כן להודיע כי מעצמו ראה לעשות כן ולא צוהו השם בזה, מלשון הואיל נא ולין (שופטים יט ו), ולו הואלנו ונשב (יהושע ז ז), וכן רבים", ולכאורה מפני מה לא נצטוו למסור דברים אלו לישראל, ומאי שנא מכל התורה כולה. ואפשר

(א) בענינו של ספר דברים אי' בגמ' מגילה (ל"א ב') קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן, ועיין בתוס' שם (ד"ה משה מעצמו אמרם): "וברוח הקדש", ויעוין בד' המהר"ל בגו"א והגר"א ז"ל (הביאו באהלי יעקב להר"י מדובנא) דהביאור הוא דבכל התורה הוא בבחינת שכינה מדברת מתוך גרונו של משה, אבל משנה תורה הוא כנביא המוסר נבואתו. אכן יעוין באברבנאל שהאריך לבאר [שלא כפשטות ד' התוס' כנ"ל] על יסוד האמור בהמשך הפרשה (פסוק ה): "בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר", דבכל התורה כל הדברים הם כפי שנמסרו מלמעלה וכך נכתבו, אבל משנה תורה הוא במהלך מיוחד של "ביאור", והיינו שמשה רבינו ביאר מדעתו עיקרי הד"ת שנמסרו לו אלא שהסכים המקום על ידו. ובשעת הכתיבה שהי' הקב"ה

מאת: www.otzar.org

דבר משה אל כל ישראל והנה הוא כמספר דברים בלשון אמרם. והטעם לכתובת התורה בלשון זה מפני שקדמה לבריאת העולם אין צריך לומר ללידתו של משה רבינו כמו שבא לנו בקבלה שהיתה כתובה באש שחורה על גבי אש לבנה. הנה משה כסופר המעתיק מספר קדמון וכותב ולכן כתב סתם, אבל זה אמת וברור הוא שכל התורה מתחלת ספר בראשית עד לעיני כל ישראל נאמרה מפיו של הקב"ה לאזניו של משה כענין שאמר להלן (ירמיה לו) מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו, וי"ל דהטעם שנכתב אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל הוא משום הא גופא דתחילת הדברים של משה הן ואח"כ נאמרו מפיו של הקב"ה לאזניו של משה.

ועיין עוד ברמב"ן להלן (ה יב) "והנראה בעיני על דרך האמת בזה גם בכל משנה תורה, כי משה ידבר כמפי הגבורה, כמו שאמר (להלן יא יג יד) והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם ונתתי מטר ארצכם בעתו, ואין משה הנותן מטר על פני הארץ, ולא הנותן עשב בשדה, אבל הדבור בתורה בזכור, ובמשנה תורה בשמור, ולכן יאמר משה בכל מקום במשנה תורה ה' אלקיך, ובתורה יזכיר שם המיוחד בלבד. זולתי בעשרת

שכיון שעד שנכתבו מפיו של הקב"ה היו תורתו של משה לפיכך אף לא נצטוה למוסרם לישראל, אלא מדעת עצמו מסרם לישראל, דכשם שה"ללמוד" הוא מדעת עצמו גם ה"ללמד" הוא מדעת עצמו. שו"ר בחת"ס עה"ת ובכלי חמדה כאן שכתבו כן בכונת הרמב"ן (ד' התת"ס יובאו להלן בס"ד), וכן העירוני דכ"כ בספר דברי שאול לבעל השו"מ וז"ל: "עיין בהקדמת הרמב"ן עה"ת ובהקדמת אברבנאל על דברים ותראה כי כל משנה תורה אמרה משה מדעתו והקב"ה צוה לו לקובעו בתורה ונעשה אחר כך תורה שלימה".

והנה יעוין ברמב"ן בהקדמה לבראשית: "אבל היה הענין להכתב סתם מפני שלא כתב משה רבינו התורה כמדבר בעד עצמו כנביאים שמזכירים עצמם כמו שנאמר ביחזקאל תמיד ויהי דבר ה' אלי בן אדם. וכמו שנאמר בירמיה ויהי דבר ה' אלי לאמר. אבל משה רבינו כתב תולדות כל הדורות הראשונים ויחוס עצמו ותולדותיו ומקרו כשלישי המדבר. ולכן יאמר וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו כמדבר בעד שנים אחרים ומפני שהענין כן לא נזכר משה בתורה עד שנולד ונזכר כאילו אחר מספר עליו ואל יקשה עליך ענין משנה התורה שמדבר בעד עצמו ואתחנן ואתפלל אל ה' ואומר כי תחלת הספר ההוא אלה הדברים אשר

התורה הזאת, הוא בחינה של תורה שבע"פ, שהיא להבין דבר מתוך דבר ולהוסיף לקח ופלפול ולחדש בתורה, אלא שנעשית תורה שבכתב ע"י "הקב"ה אומר ומשה כותב". וכ"ה מבואר בזוה"ק, עיין זוהר ח"א (דף קמ"ז ע"ב בסתרי תורה): "דאיהו פרושא דאורייתא דבכתב, ואיהי תורה שבעל פה, ועל דא אקרי באר, שנאמר (דברים א ה) הואיל משה באר את התורה", וכן בזוהר חדש (ח"א תורה פרשת חקת דף פ"ב ע"ב): "ודא הוא תורה שבע"פ ואקרי באר דכתיב הואיל משה באר". ומבואר דמתפרשת תיבת "באר", דפשוטה היא - פֶּאֶר, היינו מלשון ביאור, לְפָאֵר, היינו באר ומעיין מים חיים. וכ"ה במדרש אגדה (הובא באוצר המדרשים): "הואיל משה באר רבי נחמיה אומר כבאר הזה שמימיו נובעים כן משה". והיינו כדכתיב (משלי ה טו): "שתה מים מבורך (ופירש"י מבור שנתן לך הקב"ה לחלקך היא תורת משה, היינו חלק מסוים בתורה) ונוזלים מתוך בארך (ופירש"י תחילה כמים מכונסים ואח"כ נובעים הם והולכים)", כלומר בחינת תורה שבע"פ שהיא כמעין הנובע ונהר שאינו פוסק, ואין לה קץ וסוף כדכתיב (קהלת יב, יב) "עשות ספרים הרבה אין קץ" (עיין במהר"ל בגור אריה שמות לד כז, ובתפארת ישראל פס"ח).

ונמצינו למדים דהשרש של תורה שבע"פ הוא בהואיל משה

הדברות כמו שאמר (שמות כ א) וידבר אלקים וגו', והבן זה, "וי"ל דהוא מתבאר לפי המבואר ודוק.

ועיין באור החיים בתחילת ספר דברים: "אלה הדברים וגו' אלה מיעט הקודם, פירוש לפי שאמר אשר דבר משה שהם דברי עצמו, שכל הספר תוכחות ומופך ממשה לעובר פי ה', ואמרו ז"ל (מגילה לא:): קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן, ואפילו מה שחזר ופירש מאמרי ה' הקודמין, לא נצטוה עשות כן, אלא מעצמו חזר הדברים. וחש הכתוב לומר כי כדרך שאמר משה מפי עצמו דברים כאלה כמו כן במאמרים הקודמין אמר משה מפי עצמו איזה דבר, לזה אמר אלה הדברים, פירוש אלה לבד, הם הדברים אשר דבר משה דברי עצמו, אבל כל הקודם בד' חומשים לא אמר אפילו אות אחת מעצמו, אלא הדברים שיצאו מפי המצוה כצורתן, בלא שום שינוי, אפילו אות אחת יתירה או חסרה", וכן באור החיים דברים (ה יט): "את הדברים וגו' ולא אמר כל, כי יש מהדברים האמורים שלא דברם ה' כגון מאמר כאשר צוך גם מאמר וזכרת", והיינו כד' האברבנאל דבשעת הכתיבה שהי' הקב"ה אומר ומשה כותב, אמר הקב"ה למשה לכתוב את כל הדברים אשר דבר משה דברי עצמו, וכ"כ בכלי חמדה שם.

(ב) והנה לפי דרך זו נמצא דענין זה של הואיל משה באר את

וכ' תוס' חלילה כי כל התורה מפי ה' מתוך גרונו של מרע"ה אלא שנאמרה בלשון עצמו יככה ה' ולא אכנו אבל לעולם מפי הקב"ה אמורים, והנ"ל כי מיד אחרי הכותו סיחון בתשרי נתן אל לבו לומר כל משנה תורה כמו שהיא כתובה לפנינו בלשון עצמו ולא צוהו ה', וסידר הדברים אל לבו עד ר"ח שבט שנת ארבעים וכו' ואז בר"ח שבט כשעמד לומר דברים המסודרים, דברה שכינה מתוך גרונו כל אותם הדברים ממש שסידרם וכו' ולא שינה הקב"ה מלשונו שסידר לעצמו" [ויעוין היטב בד' הגהות יעב"ץ לסנהדרין צ"ט א' דנראה דנקט נמי כדרכו של החת"ס], וד' החת"ס הם כעין ד' האברבנאל, אלא דלא אך דנכתבו מפיו של הקב"ה אלא שנאמרו לישראל מפי הקב"ה. ועכ"פ גם לדרכו הוא במהלך של תורה שבע"פ שנעשית תורה שבכתב [ויעוין בהערות הר"ב רנשבורג ליבמות ד' א' בשם הראב"ן בהא דאמרינן התם דאפילו למאן דלא דריש סמוכים בעלמא במשנה תורה דריש, דכה"ת שנתנה מפי הגבורה לא בא הסדר להדרש אבל משנה תורה שסדרה משה מעצמו סידרה להדרש עיי"ש, והוא מתבאר היטב הן לפי ד' האברבנאל והן לד' החת"ס. ועיי"ש בכלי חמדה. והנה העירוני לד' נפה"ח ש"ג פי"ד: כמו שמצינו בשנה תורה בפ' והיה אם שמוע שתחלה אמר לאהבה את ה' אלקיכם וגו'. ותיכף לו בפסוק

באר את התורה, ומתוך באר זו הולכת ונמשכת תורה שבעל פה. שו"ר בפרי צדיק למוהרצ"ה זללה"ה לראש חודש שבט (אות ו): "וספר דברים הוא שרש כל תורה שבעל פה, וכמו שאמרו (זח"ג רסא א) תורה שבכתב ותורה שבעל פה והוא אקרי תורה ומשנה תורה", ושם בפרשת דברים אות א': "והענין דאלה הדברים דפרשה זו כולל ב' ענינים אחד שהם משנה תורה והוא התחלת התורה של משה רבינו שהוא בחינת תורה שבעל פה וכמו שאמרו (מגילה ל"א ע"ב) ומשה מפי עצמו אמרן וכמו שנאמר הואיל משה באר את התורה הזאת ופירש רש"י בשבעים לשון פירשה". ויעוין בספר נאות דשא לבעל האבני נזר בפרשת דברים שכתב בזה"ל: "הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר. נראה דבין שני דברים מחולקים יש צורך בדבר ממוצע וכו' והנה בש"ס משנה תורה מפי עצמו אמרן, עיי"ש בתוס', נמצא מצד אחד הוא תורה שבעל פה, וזה הואיל, שעשה בא"ר על התורה הזאת, והיא תורה שבעל פה כנודע ליודעי חן והבין", והיינו כדרכו של האברבנאל כנ"ל.

ג) שו"ר בחתם סופר בפרשה זו וז"ל: "באמת ברמב"ן פירש הואיל משה באר הואיל רצה מרצונו ולא צוהו ה' והוא ציוה שהרי כתיב ככל אשר צוה ה' אותו אליהם, ובשלהי מגילה קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן,

וכיון דמצוה דמוקפין דקורין בט"ו שייך לבני ארץ ישראל לבד אין לתלות בבני בבל ובני א"י הא בקי אין בקביעא דירחא ומכאן ראייה לדעת תוס' ורמב"ן דמצוה דמוקפין דקורין בט"ו הוא גם לבני בבל לא לבני ארץ ישראל לבד ודו"ק:

ואתחנן מול בורא עולם ב"ה יהיו נא אמרי לרצון לפניו ב"ה ולא ימוש התורה מפינו ומפי זרעינו עד עולם ולעבדו באמת ובתמים לילות וימים. והש"י יקבץ נדחינו מכל העמים וגזכה לראות בעמוד הכהן לשרת באורים ותומים דברי הצעיר ושפל אפר כירה ליראי ה' ולחושבי שמו העובדים את ה' באמת ולומדים תורתו הקדושה לשמה אמן כן יהי רצון:

הקטן מאיר באאמו"ר הגאון החסיד מוה' לוי יצחק נר"ו שי' לא"י ט בהגאון מוה' מאיר ז"ל אב"ד דק"ק הוסקאב בהגאון מוה' משה זללה"ה מזאמישטץ יע"א:

ואבאר על קריאת שם חנוכה

הנוסח ובזמן הזה אבל לי הפעוט והצעיר נראה לי כפשוטו דהנה צריכין להבין למה עשאו יו"ט וקבעו בהלל ובהודאה על הנס דשמונת ימי חנוכה ודפורים ולא עשאו י"ט ביום מלחמות סיסרא וביום מלחמות סנחרב אשר היה נס גדול שרצה האל יתברך לעשות חזקיהו משיח וכו' וביתר נסים שבכל יום. אלא הנס שראו אבותינו ונביאים הקדמונים ואנשי כנה"ג שעשה ג"כ פעולה במעשינו הטובים שאלו החסדים נתגלה בכל שנה ושנה ובכל דור דור ומאירים אלו הנסים לפי גדול מעשיהם אשר עשו הקדמונים שיתגלה תמיד עשאו י"ט כגון חנוכה ופורים ושלש רגלים אבל במלחמות סיסרא וסנחרב וכדומה להם ראו הקדמונים שלא היה כח בידם שיתגלה זה ההאר' לזה הנס והחסדים ההמה בכל דור ודור ובכל שנה ושנה לכן לא עשאו י"ט וזה הי' כונת אנשי כנה"ג שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה כלומר שאלו החסדים והניסים וההארות שהי' אז בימי מתתיהו בן יוחנן כ"ג נתגלה עד עכשיו בזמן הזה. וגם בנוסח דעל הנסים נאמר גם כן ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה

אינהו נמי לא דחו פי' רש"י וגם בני א"י דבקיאים לא דחו מחמת בני בבל ותירוץ זה הוא אמתני' דכאן ג"כ לפי שיטת הרי"ף מחמת בני בבל לא דחי המגילה גם בארץ ישראל מעתה מוכח כדעת הרמב"ן ותוס' דמוקפין בי"ד היכא שחל ט"ו בשבת מטעם א' דלולב ושופר שמא יעביירו ז"א ידעינן בקביעא דירחא וגם דבני א"י בקי אין קורין בשבת כיון דמצוה דמוקפין שוה לבני בבל כמו בני א"י שייך לומר שפיר בכאן כמו בלולב כיון דאנן לא דחינן דמצוה זו נוהגת בח"ל ג"כ אינהו נמי לא דחו משא"כ אי אמרינן דמוקפין לא שייך אלא בא"י אבל לא בח"ל א"כ ל"ל כיון דאנן לא דחינן אינהו נמי לא דחי דהא אין שייך כלל מוקפין לבני בבל רק לבני ארץ ישראל

והנה כפי פשוטו היה לקרוא גם פורים חנו י"ד ואתן טעם לשבח לדברי חז"ל שקראו אותו חנוכה גם צריכין ליתן טעם למה קבעו לקרות מגילת אסתר לפרסם הנס שבימי מרדכי ואסתר ולא קבעו לקרות מגילה לקרות הנס של מתתיהו בן יוחנן כ"ג ושל יהודית אשר עשה להם הש"י במלכות יון הרשעה כי הלא ידוע כי מנינן מתשרי השנה ובתחלה חנוכה ואח"כ פורים ואח"כ פסח ואח"כ שבועות והנה הלא ידוע שכל הנסים וכל ההארות שנתגלה בימים קדמונים מתגלה בכל שנה ושנה. כגון בחנוכה הנס של חנוכה והחסדים שהיה למתתיהו בן יוחנן כ"ג כאשר אנו מדליקין הנרות של חנוכה ובפורים מתגלה הנסים והחסדים שנתגלה בימי מרדכי ואסתר וכן נתגלה בכל שנה ושנה וכן ההאר' דבשבועות נתגלה בכל שנה ושנה קדושת מתן תורה. וכן בר"ה נתגלה ההארות בריאת העולם כמבואר בכתבי האר"י ז"ל ולכן התקינו הברכה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה ועיין בט"ו בסימן תרפ"ב ס"ג סק"ה שהוקשה לו על הנוסח בזמן הזה וע"ש שמביא בשם לבוש

שְׁנַצְטוּ לְיוֹם זֶה, וּבִפְרֹט עֲנִין הָעֲנוּי, שְׁעָלִיהָ⁶⁷ מִתְנַתְּקִים מִן הַגּוֹפְנִיּוֹת נְתוּק גָּדוֹל, וּמִתְעַלִּים בְּמִקְצַת אֶל בְּחִינַת הַמְּלֹאכִים⁶⁸. וְשָׂאָר כָּל פְּרֻטֵי הַדְּבָרִים, כְּפִי פְּרֻטֵי הַתְּקוּן⁶⁹.

קריאת התורה⁷⁰

ו. וְהִנֵּה צְרִיף שְׁתַּדַּע, שְׁמֵן הַתְּקוּנִים הַגְּדוֹלִים שְׁסֻדְרוּ הַנְּכִיאיִם לְיִשְׂרָאֵל⁷¹ הִיָּה עֲנִין הַקְּרִיאָה בַּתּוֹרָה, וְזֶה נִכְלָל בְּשֵׁתֵי בְּחִינּוֹת: הָאֶחָת – קְרִיאַת סֵפֶר הַתּוֹרָה עַל הַסֵּדֶר עַד תָּמוּ, וְחֹזֵר חֲלִילָה עַל דְּרָךְ זֶה. וְהַשְּׁנִי – קְרִיאַת פְּרָשִׁיּוֹת מִיְחָדוֹת בְּזִמְנִים מִיְחָדִים. וְזֶה, כִּי הִנֵּה סֵפֶר הַתּוֹרָה הוּא כָּלֵל מֵה שְׁנַמְסֵר לָנוּ מִמֶּנּוּ ית' לְהִיּוֹתוֹ הוֹגִים בּוֹ, שְׁעַל יְדֵי זֶה תִּמְשֹׁךְ לָנוּ הָאֶרֶץ, וּכְמוֹ שְׁפַתְכֵנוּ בְּחֶלֶק א' וּבְחֶלֶק זֶה גַם בֵּן פְּרָק ב'⁷². וְהִנֵּה לְקַבֵּל הָאֶרֶץ זֹו בַּתְּמִידוֹת⁷³, תִּקְנֵנוּ שְׁנֵהִיָּה הוֹגִים בּוֹ בְּמִקְהִלוֹתֵנוּ בַּתְּמִידוֹת עַל הַסֵּדֶר, וְזֶה מְלַכְד הַהֲגִיּוֹן הַפְּרֻטֵי הָרְאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּפְרֻטוֹ. וְהִנֵּה עַל יְדֵי הַקְּרִיאָה הַתְּמִידִית הַזֹּאת, מִתְּמִיד בְּנוֹ אֹר הַקְּדָשָׁה הַזֹּאת.

וְגַם בְּזִמְנִים הַמִּיְחָדִים, כְּפִי עֲנִינָם, רְאוּי שְׁנַקְרָא הַפְּרָשִׁיּוֹת

(67) שעליה, אצ"ל: שעל ידיה.

(68) ראה לעיל ח"ד, פ"ד, ז.

(69) ושאר כל פרטי הדברים – שאר מצוות היום (כגון: הה' תפילות), גם הם מיוסדים כפי פרטי התיקון – התשובה קלה להתקבל כו'.

(70) כל הפרק עוסק בהתיקונים שמתעוררים מצד ענין הזמן – במצות הזמנים, וכך הוא קריאת התורה כדלהלן בדבריו. (וצ"ב למה קרה"ת על הסדר, נחשב במצוות ה"זמניים").

(71) ירושלמי מגילה פ"ג הלכה א. פרד"א מו.

(72) בחלק א' – פרק ד, ט. ובחלק זה ג"כ פרק ב' – סעיף ב'.

(73) לקבל הארה זו בתמידות, מדגיש ענין התמידות כמה פעמים, כי זהו עיקר הנושא של קריה"ת על הסדר – קריאה התמידית ועיי"ז מתמיד בנו אור

הנוגעות לענינים ההם, להחזיק הארת הימים, על ידי פח התורה, שהוא הפח היותר חזק שיש לנו⁷⁴.

פָּרָק ט

[בפרכות]

א. 'אף העבודות המקריות, הם כפי המקרים שקורים לבני האדם בכל ימי חייהם כפי מצבם בזה העולם: כמאכליהם, במלבושיהם, בכל צרכיהם האנושיים ועסקיהם המדיניים. וכלל פלם, נוסד על מה שבארנו בחלקים הקודמים², והוא: שאין לה ענין בכל עניני העולם, חק או מקרה, באיזה נמצא מן הנמצאות, שלא הוסד והחק כפי מה שמצטרף להמצא הנמצאות, לפי התכלית האמתי של הבריאה שזכרנו למעלה,

02/07/2018 10:00:00

הקדושה — גם שלא בשעת הקריאה.

74 ר"ל: קריאת התורה במועדים, נותנת תוספת חיזוק להארת המועד, משתמשים בכח היותר חזק שיש לנו, שהוא התורה, כדי להחזיק הארת הימים.

(1) העבודות — זה נושא הכללי של חלק ד' — "עבודה". המקריות, שהוא חלק ד' של "המעשה" שכתב לעיל (פ"א, ב): הרביעי — חקריי. אמנם יש להבין, כי שם בסעיף ג' אמר: כגון: חלה מעשר ופדיון הבן וכיוצא, ולא הזכיר ענין "הברכות", ובכאן בפרקינו מבאר רק ענין הברכות. ונראה, שאכן סעיף א' הוא ביאור על כללות כל המצוות שיש בעניני העולם (כגון: מעשר ופדיון הבן כו' כנ"ל). וסעיף ב' מבאר ענין ברכות הנהגין על פי ההקדמה של סעיף א'. ולפי"ז פרקינו עוסק בכל המצוות המקריות. ושם הפרק: "בברכות" אינו בכת"י שלפנינו, רק לקוח מ"תוכן הפרקים" שבריש הספר.

(2) ראה חלק ב, א, א; חלק א, ב, ד; חלק א, ד, ד.